VERBE *DICENDI* SECUNDARE ÎN LATINĂ ŞI ÎN ROMÂNĂ[1]

XIMENA-IULIA BARBU

Ne propunem în acest articol să analizăm modul în care o serie de verbe nedeclarative din latină şi din română sunt atrase, contextual, în clasa verbelor de comunicare orală, funcţionând astfel ca verbe *dicendi*, pe baza unor sensuri secundare sau figurate. În general, aceste verbe sunt numite „verbe declarative secundare”[2].

Înţelegem prin verb *dicendi* orice verb care desemnează enunţarea orală, fără a face distincţie între verbele care admit discurs raportat şi cele care nu pot cita.

1. CLASIFICĂRI ALE VERBELOR *DICENDI*

În general, verbele de declaraţie sunt grupate în două mari clase: verbe declarative prototipice, propriu-zise, ca *a spune*, *a zice*, şi verbe declarative secundare, care dezvoltă sensuri secundare subordonate sensului general de îndeplinire a unui act de enunţare[3]: *a chicoti*, *a întrerupe*, *a tuna* etc. În prima ediţie a *Gramaticii* Academiei (p. 343), în capitolul dedicat vorbirii directe şi vorbirii indirecte, sunt prezentate, pe lângă verbele *dicendi* propriu-zise, o serie de verbe, locuţiuni şi expresii care exprimă acţiuni care însoţesc actul vorbirii, cum ar fi *a-şi răsfrânge buzele*, *a râde* etc., care pot fi asimilate clasei verbelor de comunicare. Pe lângă informaţia de bază, „a zice”, pe care o exprimă toate verbele de comunicare, în special cele *dicendi* propriu-zise, numeroase verbe exprimă informaţii suplimentare referitoare la actul enunţării: inflexiunea vocii, intensitate, (ne)claritate, afect care însoţeşte enunţarea sau care este orientat spre Receptorul-Ţintă etc. Alteori, pot desemna diverse acte verbale: îndemnul, ordinul, avertismentul, încurajarea, aprobarea, refuzul, propunerea, invitaţia, obligativitatea, sugestia, interdicţia etc.

[1] Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităţilor culturale în procesele globale”, cofinanţat de Uniunea Europeană şi Guvernul României din Fondul Social European, prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, 2007–2013, contractul de finanţare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758. Teza pe care o elaborăm în cadrul proiectului are titlul *Verba dicendi, de la latină la limbile romanice: probleme semantice*.

[2] Cf. GALR II, p. 819; Fónagy (1986: 268–269): *secondary verbs of saying*; Cucuiat 2009: *secondary declarative verbs*.

[3] GALR II: 819.

FD, XXXII, Bucureşti, 2013, p. 23–36

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

2. DEFINIREA ŞI CLASIFICAREA VERBELOR *DICENDI* SECUNDARE

Cezar Bălăşoiu[4] defineşte *verbele declarative secundare* ca fiind verbe care nu au valoare declarativă de bază, dar care pot deveni declarative contextual, exprimând acţiuni care se desfăşoară simultan cu emiterea unei replici, pe de o parte, şi evidenţiind circumstanţele emiterii mesajului sau efectele ei, pe de altă parte.

În noua *Gramatică* a Academiei[5], prin „verbe declarative secundare" se înţeleg verbele care prezintă alte sensuri şi funcţii, dar care pot introduce discurs direct. Acestea sunt: verbe care desemnează producerea anumitor sunete: *a chicoti*, *a geme*, *a ofta*; verbe care desemnează fenomene naturale, cu utilizare metaforică: *a tuna*; verbe care desemnează mişcări ale corpului: *a se crispa*; verbe care desemnează un comportament social: *a se disculpa*; verbe care implică strategii conversaţionale: *a întrerupe*; verbe care desemnează mişcare orientată: *a avansa*, *a se întoarce*; verbe psihologice: *a se căi*, *a se îngrijora*, *a se mira* etc.

Maria Teleagă[6] descrie semantic şi sintagmatic, cu ajutorul exemplelor din limbajul uzual sau din opere literare, câteva grupe de verbe din limba română, în comparaţie cu corespondentele din engleză (în total, 35 de verbe). O primă categorie conţine patru verbe care descriu sunete stridente, discordante, produse prin frecare, cu efect supărător asupra auzului: engl. *to rasp* „a vorbi pe un ton aspru", engl. *to grate* „a spune aspru", engl. *to creak* „a spune agasat"; rom. *a scrâşni*. O altă clasă conţine verbe care descriu sunete scurte, explozive sau mişcări rapide, violente: engl. *to snap* „a zice tăios", engl. *to explode* – rom. *a exploda*, rom. *a sări*, *a izbucni*, *a tăia*, *a reteza* etc. Un alt grup de verbe se bazează pe asemănarea actului vorbirii cu sunetele puternice produse de mecanisme, obiecte sau fenomene naturale: engl. *to boom* „a bubui", rom. *a bufni, a răbufni*; engl. *to rumble* „a bodogăni", engl. *to thunder* cu echivalentul românesc *a tuna*; engl. *to storm* „a se dezlănţui, a striga furios". O altă serie de verbe se referă la o vorbire îndelungată şi inutilă, prin asemănarea cu sunetele şi mişcările asociate unei loviri violente a anumitor obiecte: *a toca, a melița, a clămpăni, a clănțăni, a hodorogi*. Concluziile autoarei scot în evidenţă diferitele aspecte ale vorbirii exprimate de categoriile de verbe analizate: tonul vocii, începerea sau încheierea vorbirii etc. În comparaţie cu limba engleză, în care trecerea din planul [– uman] în cel [+ uman] se realizează cu mai mare uşurinţă, româna manifestă o anumită tendinţă de extindere a sferei verbelor *dicendi* prin includerea unor verbe care desemnează mişcarea.

3. Verbele *dicendi* secundare ilustrează două situaţii: 1. verbe din a căror definiţie lexicografică reiese un sens general, aplicabil şi activităţii de enunţare

[4] Bălăşoiu 2004: 173.
[5] GALR II, p. 820 ş.u.
[6] Teleagă 1996–1997: 93–94.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

(ex. *a continua*, *a începe*, *a încheia*); 2. verbe cărora li se atribuie în anumite contexte o valoare declarativă, tributară stilului sau intenţiei de comunicare a vorbitorului, iar aceasta nu este înregistrată în definiţiile lexicografice şi nu poate fi subînţeleasă din acestea (ex. *a trânti*, *a zâmbi*). Aceste verbe, care nu includ semul [+ enunţare orală], pot funcţiona ca verbe *dicendi* numai contextual, în vecinătatea unui enunţ în discurs direct, făcând referire, de obicei, la aspecte nonverbale ale comunicării (mimică, gestică etc.):

Hî! ***zâmbi*** *Dănuţ condescendent.* (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

Că mulţi mi-ai dat, îi ***rânji*** *bătrâna.* (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

Prima situaţie este reflectată, în general, de verbe din presa scrisă[7], echivalente contextuale ale verbelor *dicendi*, cele mai multe având caracteristica [+ formal], [+ instituţional]. Sunt verbe neutre din punct de vedere stilistic. Sensul general al acestor verbe favorizează extensiunea semantică şi în sfera verbelor *dicendi*[8]: *a accentua*, *a adăuga*, *a* (*se*) *amesteca*, *a anticipa*, *a aprecia*, *a arăta*, *a* (*se*) *băga*, *a clarifica*, *a completa*, *a constata*, *a continua*, *a estima*, *a evidenţia*, *a indica*, *a insista*, *a interveni*, *a isprăvi*, *a începe*, *a încheia*, *a întări*, *a întrerupe*, *a lămuri*, *a observa* [a face o observaţie], *a* (*se*) *opri*, *a puncta*, *a releva*, *a reliefa*, *a relua*, *a remarca* [a face o remarcă], *a semnala*, *a sfârşi*, *a specifica*, *a stărui*, *a sublinia*, *a termina*, *a urma.*

Aşa cum am arătat mai sus, unele verbe polisemantice, aparţinând vocabularului de bază al limbii şi desemnând valori generale, prezintă capacitatea de a-şi extinde sfera semantică în zona comunicării orale. Situaţia este întâlnită atât în latină: *dare*, *ferre*, *iacĕre*, *iactare*, *ponere* etc., cât şi în română: *a pune* „a porunci” (în limba veche), *a da* „a susţine” (în limba veche)[9] etc. În româna actuală vorbită se înregistrează folosirea verbului *a face* cu sensul „a zice”[10].

A doua situaţie reflectă o perspectivă subiectivă a emiţătorului raportor, care califică, evaluează, prin intermediul verbului de declaraţie, actul performat de emiţătorul originar. Aceste verbe, spre deosebire de cele din prima situaţie, care desemnează valori generale, au încărcătură stilistică.

---

[7] M. Monville-Burston (1993) realizează o radiografie a clasei de verbe *dicendi* folosite în presa de informare, pe baza unor articole extrase din trei cotidiene franceze. Autoarea constată că verbele cele mai frecvente sunt: *dire*, *déclarer*, *affirmer*, *estimer*, *annoncer*, *expliquer*, *ajouter*, *souligner*, *préciser*, *indiquer*, urmate de *demander*, *parler*, *raconter*, *rappeler*, *lancer*, *avouer*, *répondre*, *(s')exprimer*, *noter*, *assurer*, *confier*, *confirmer* şi *reconnaître.*

[8] V. Cvasnîi Cătănescu 2006.

[9] A se vedea, în acest sens, Sava 2011a, 2011b.

[10] Pentru ocurenţe ale acestui verb în textele dialectale româneşti, v. Bălăşoiu 2004 (verbul *a face* are cele mai frecvente apariţii dintre toate verbele declarative secundare în corpusul studiat de autor): a-nĉepu_şi p-al mieu **să-l facă** că-i un prăpădit/că-i un ticălos…// TDM I, p. 39, r. 15–16; ş_ţaţa mariţa_a lu nea ilii măiţă spoitoriţa/**făĉa**: „e ! bată-te iiuonică/ĉe fată frumoasă-ai loat !”//TDM III, p. 812, r. 8–9; Şi **faĉe**, ĉică: – Mă fraţilor – i-a spuz_la fraţ – ĉcă, iote ĉe mi s-a-ntîmpl_miie. TDO, p. 270, r. 15–17; Tătuţa şoşmolindu-sî aşî a lene şî zînghind aşî…cî adictilé mî lua pişti chişor, **faşi** cîtrî mini: „şi amu şelilanti sî li lăsăm la naiba; da in adî traista sî-ńi ieu leacurile, cî aghé ti-aşteptam”.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

Verbele *dicendi* secundare pot îmbogăți permanent clasa verbelor de comunicare şi provin din alte clase lexico-semantice: verbe epistemice (ex. *a crede*, *a presupune*), psihologice (ex. *a se entuziasma*, *a se înfuria*), dar şi verbe de mişcare orientată (ex. *a repezi*, *a trânti*)[11]. Acestea pot exprima, în sensul lor primar: sunete nearticulate (ex. *a chicoti*, *a şuiera*, *a ofta*), sunete naturale sau mecanice (ex. *a tuna*), mimică (ex. *a zâmbi*, *a se încrunta*), mişcări ale corpului (ex. *a se întoarce*), strategii conversaționale (ex. *a întrerupe*, *a relua*), emoții (ex. *a se mira*, *a se înfuria*) (v. Fónagy 1986: 266–272).

I. Fónagy[12] consideră că această utilizare a unor verbe care desemnează o acțiune legată întâmplător secvența de vorbire raportată este un fenomen relativ recent, bazat pe o extindere a regulii generale privitoare la relația dintre enunțul raportat şi sensul verbului care introduce acest enunț[13]. Acelaşi autor explică îmbogățirea clasei verbelor *dicendi* prin transferul semantic de tip metaforic. De exemplu, se face trecerea de la verbe care exprimă sunete asociate cu fenomene ale naturii (*a trăsni*, *a tuna*; şi în expresia *A tuna şi a fulgera*) la verbe care se referă la enunțarea orală, aducând informații suplimentare; prin urmare, dacă avem în vedere sursa sunetelor, putem spune că se face un transfer de la [– uman] la [+ uman]. În alte situații, apariția verbelor *dicendi* secundare se explică prin comprimarea anumitor construcții, de ex. *el sări*, din *el zise şi sări*, prin transferul de sens de la primul verb la cel de-al doilea[14].

Şi verbe din alte clase suferă schimbări de sens asemănătoare cu cele petrecute din clasa declarativelor. Astfel, unele verbe *sentiendi* denumesc o percepere printr-un alt simț: *a vedea* cu sensul „a auzi” (*Ia să vedem ce spune.*), fenomen pe care Boris Cazacu îl explică prin faptul că „realitatea obiectivă se reflectă în conştiința noastră prin mai multe simțuri (de exemplu, în momentul când gustăm o caisă, îi simțim şi mirosul)”[15].

Din punct de vedere sintactic, verbele de acest tip apar de regulă în postpoziție față de enunțul în discurs direct, angrenând în acelaşi timp o inversiune a ordinii Subiect–Predicat, în discursul-cadru (*„...”, oftă ea*). Uneori, pot cita şi indirect, folosind conjuncția *că*.

4. Vom prezenta mai întâi o serie de verbe *dicendi* secundare din latină, apoi, din română, încercând să facem o comparație între mecanismele de dezvoltare a sensurilor „dicendi” în cele două limbi.

[11] Cf. Cvasnîi Cătănescu 2006: 79.

[12] Fónagy 1986: 266.

[13] *Generally speaking, the speaker's simultaneous gestures carry information completing the speech act.* [În general vorbind, gesturile simultane ale vorbitorului poartă informația care completează actul de vorbire.] (Fónagy 1986: 267).

[14] Cf. Fónagy 1986: 268–269.

[15] Cazacu 1950: 261.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

4.1. În **limba latină**, verbele care au dezvoltat sensuri declarative secundare şi/sau figurate pot fi clasificate în funcţie de sensurile de bază ale verbelor, pe baza cărora s-a făcut analogia cu activitatea vorbirii; astfel există verbe care denotă[16]:

- activităţi casnice: *ordiri* „a ţese, a începe să ţească”
- mişcare orientată:
  - nedefinită: *iacĕre*, *iactare*, *obicere* „a arunca”
  - înainte: *intendere* „a întinde (spre)”[17], *ostendere*, *ostentare* „a întinde înainte”, *praeferre* „a purta înainte”, *promittere* „a lăsa să înainteze, a trimite înainte”, *tradere* „a transmite, a trece mai departe”
  - înapoi: *referre* „a aduce înapoi”, *recipere* „a trage înapoi”, *reddere* „a da înapoi, a înapoia”
- producerea de zgomote:
  - mecanice: *crepare* „a scoate un zgomot (a scârţâi, a chiorăi, a pârâi, a bubui, a trosni, a clănţăni, a zornăi etc.)”, *increpare* „a face un zgomot, a zăngăni”, *obstrepere* „a face un zgomot (în contra, în faţa, lângă), a răsuna”
  - naturale: *fremere* „a fremăta, a urla, a geme, a hui, a vâjâi”, *susurrare* „a susura”, *intonare* „a tuna”, *tonare* „a tuna”
  - naturale sau mecanice: *strepere* „a scoate zgomote (a hui, a vui, a răsuna)”
- emiterea de sunete specifice animalelor: câini: *allatrare*, *elatrare*, *latrare*, *oblatrare* „a lătra (la)”; oi: *balare*/*belare* „a behăi”; vite: *emugire*, *mugire* „a mugi”
- activităţi care denotă ideea de adaos: *addere*, *adicere*, *adiungere* „a adăuga”
- activităţi de bază[18]: *afferre* „a aduce”, *dare* „a da” (indicând un transfer în sens propriu sau figurat de la un lucru sau o persoană la alta), *ponere* „a pune”, *perferre* „a aduce”
- activităţi care indică exteriorizarea (în sens concret): *edere* „a da afară”, *explicare* „a desfăşura, a desface” (de unde „a desfăşura prin cuvinte, a explica”), *exponere* „a expune, a pune la vedere”, *exprimere* „a face să iasă prin apăsare, a extrage; a stoarce”, *hiscere* „a deschide”, exteriorizarea în sens abstract: *monstrare* „a arăta”, *perhibere* „a prezenta, a oferi”; un caz particular este cel al verbului *eructare*, care desemnează o reacţie fiziologică (indicând mişcarea orientată spre exterior): „a voma, a da afară”.
- activităţi care indică interiorizarea (în sens concret): *ingerere* „a introduce, a băga”
- activităţi care indică poziţionarea sub: *subicere* „a pune sub”, *suscipere* „a prinde de dedesubt, a susţine”
- anterioritate temporală: *praecipere* „a lua înainte”

[16] Notăm doar sensurile de bază ale verbelor.
[17] Lewis & Short (s.v.): *to stretch out* or *forth*, *extend*.
[18] În ILR II: 113, sunt numite „verbe cu valori multiple şi generale”.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

● atingerea: *tangere* „a atinge”; atingerea agresivă: *mordere* „a muşca”, *rodere* „a roade” (despre animale şi despre oameni), *vellicare*[19] „a ciupi, a ciocăni, a jumuli” (intensiv al lui *vellere* „a smulge”)
● activități care denotă rivalizarea: *certare* „a lupta, a se întrece”
● activități particulare: *allegare* „a trimite (pe cineva) cu o însărcinare particulară”, *denigrare* „a vopsi în negru” (< *niger* „negru”), *firmare* „a întări”, *persequi* „a urma stăruitor, a urmări”, *prosequi* „a însoți, a întovărăşi, a urma”, *ventilare* „a face vânt, a agita în aer”.

În funcție de sensurile secundare sau figurate dezvoltate de verbele prezentate mai sus, acestea pot desemna:
● acte verbale:
– reprezentative: *afferre* „a aduce vestea, a anunța”, *allegare* „a spune, a prezenta, a aduce ca probă”, *dare* „a spune, a declara, a anunța, a comunica, a povesti”, *edere* „a face cunoscut, a relata”, *explicare* „a explica, a lămuri”, *exponere* „a prezenta oral (sau în scris)”, *exprimere* „a spune, a exprima prin vorbe”, *firmare* „a confirma, a asigura; a afirma, a declara”, *iacĕre* „a spune”, *iactare* „a declara, a spune”, *intendere* „a susține, a pretinde că” (sens secundar), *ostendere* „a declara, a face cunoscut, a spune”, *ostentare* (intensiv al lui *ostendere*) „a face cunoscut, a arăta, a spune”, *perferre* „a aduce un mesaj, a notifica, a anunța”, *perhibere* „a prezenta prin vorbe, a înfățişa, a declara”, *persequi* „a înfățişa oral sau în scris”, *ponere* „a relata; a afirma, a susține”, *praeferre* „a declara, a prezenta”, *referre* „a relata, a anunța”, *tangere* „a atinge un subiect, a trata, a vorbi despre”, *tradere* „a transmite o informație, a povesti, a relata”
– insistența: *ingerere* „a repeta continuu, a aduce mereu vorba (despre)”
– comisive: *praecipere* „a sfătui, a recomanda”, *promittere* „a promite, a asigura”, *recipere* „a asigura, a promite, a garanta”
– directive: *monstrare* „a arăta (sfătuind), a sfătui, a îndemna”
● particularități ale actului de enunțare:
– afect: *fremere* „a spune fremătând (de mânie), a declara zgomotos şi cu indignare”
– intensitate: – scăzută: *susurrare* (fig.) „a şopti, a murmura”
– ridicată: *elatrare* (fig.) „a declara public; a urla, a striga”, *emugire* (fig., despre oratori) „a rosti răcnind”, *intonare* (fig.) „a tuna, a spune tunând”, *latrare* (fig.) „a urla”, *mugire* (fig.) „a striga, a urla”, *oblatrare* (fig.) „a urla la, a ocărî”, *strepere*

[19] Cf. Lewis & Short, s.v. *vellico*: *to pluck or twitch in speaking* [...] (cf. *rodo*).

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

(foarte rar, tranzitiv, fig.) „a spune strigând”, *tonare* (fig.) „a striga cu voce tare”

- atitudinea vorbitorului față de un interlocutor (în general, negativă, de reproş, acuză, critică etc.): *allatrare* (fig.) „a apostrofa strigând, insultând”, *denigrare* (fig.) „a defăima”, *increpare* „a apostrofa, a blama”, *mordere* (fig.) „a critica pe cineva; a înțepa prin vorbe, a bârfi”, *obicere* „a arunca în față, a obiecta, a reproșa”, *obstrepere* (fig.) „a face un zgomot, a striga împotriva cuiva sau a ceva”, *rodere* (fig.) „a vorbi rău despre cineva, a bârfi, a defăima”, *tangere* (fig.) „a înțepa prin cuvinte de critică”, *vellicare* (fig.) „a înțepa prin vorbe; a bârfi”
- schimb de replici: *certare* „a discuta în contradictoriu”
- organizarea discursului:
  - reacția la un discurs emis anterior: *referre* „a răspunde repetând (ca un ecou)”, *reddere* „a răspunde”, *suscipere* „a răspunde, a relua vorba”
  - completarea unui discurs: *addere* „a adăuga (în vorbire)”, *adicere* „a adăuga, a spune în plus”, *adiungere* „a adăuga (spunând)”, *prosequi* „a urma să vorbească, a vorbi în continuare”
  - intervenția în discursul altui vorbitor: *subicere* „a interveni, a introduce o remarcă”
- forme discursive: *crepare* (fig.) „a vorbi întruna despre”, *dare* „a articula, pronunța, a rosti”, *eructare* (fig.) „a vorbi”; (în lat. creştină) „a pronunța, a spune”, *hiscere* „a deschide gura să vorbească; a rosti”, *ordiri* (fig.) „a începe să vorbească, să povestească”, *ventilare* (fig.) „a se agita, a vorbi în mod repetat (despre)”
  - comunicare fatică (fără conținut informațional): *balare/belare* (fig.) „a vorbi prostii”.

După cum se poate observa, unele informații semantice sunt asociate, fiind exprimate de acelaşi verb: afect (negativ: mânie) + intensitate ridicată (ex. *fremere*), atitudine negativă + intensitate ridicată (ex. *allatrare*, *oblatrare*).

Interesante sunt evoluțiile semantice ale unor verbe din limba latină: *explicare*, *exponere*, asemănătoare din punctul de vedere al transformării sensului: *explicare* avea sensul de bază „a desfăşura, a desface”, iar *exponere*, „a pune la vedere”; aşadar, amândouă desemnau exteriorizarea, punerea la vedere (sens concret), de unde s-a ajuns la ideea de exteriorizare prin vorbe (proces de abstractizare a sensului).

În cazul unor verbe, diferența semantică dintre sensul de bază şi cel secundar nu este mare: *cantare* (de la „a cânta” la „a spune insistent”), *spondere* (de la „a se angaja la un lucru” la „a asigura, a garanta”).

În concluzie, evoluțiile semantice în cazul verbelor „atrase” în clasa verbelor *dicendi* au loc pe baza asocierii unui aspect al comunicării orale cu o acțiune de bază, care poate indica „exteriorizarea” (exteriorizarea sunetelor: emiterea de sunete), „introducerea” (a interveni în vorbire), „adăugirea” (a adăuga în vorbire), „atingerea” (uneori agresivă, de aici ideea de a lovi prin vorbe, a critica, a defăima:

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

tangere, *mordere*, *rodere*, *vellicare*), „a întări ceva” (de aici, evoluția semantică de tip comisiv: „a întări prin vorbe; a asigura”, cf. *firmare*); pe baza analogiei cu anumite tipuri de zgomote, diferite ca intensitate, mod de producere (zgomote din natură, zgomote produse de diverse obiecte etc.) sau sunete produse de animale (în acest caz, analogia se bazează pe tipul de sunet: *balare*/*belare* şi pe intensitatea sunetului: *latrare* şi compusele acestuia, *mugire*) etc.

4.2. În **limba română**, clasa verbelor *dicendi* secundare este foarte bogată, eterogenă şi permisivă, acceptând din alte clase verbe dintre cele mai surprinzătoare.

4.2.1. Din categoria verbelor care desemnează valori generale, putând funcționa şi ca verbe *dicendi*, amintim: în limba veche, *a da* „a susține”, *a pune* „a porunci”; în limba română actuală vorbită, *a face* „a zice”:

„A!... Văru' Culai!” ***făcu*** *el, dând cu ochii de Pleşea*[20].

Ce vorbeam eu alaltăieri, jupâne? ***făcu*** *el.* (http://ellaida.wordpress.com/2008/01/16/alexis-zorba/) (cu sensul „a spune”, utilizare specifică narațiunii orale[21])

În limba literară actuală, categoria verbelor polisemantice, neutre stilistic, folosite cu sensuri „dicendi”, sunt bine reprezentate în presa de informare românească, prezentând o serie de trăsături care le diferențiază de alte verbe de declarație: caracterul impersonal al destinatarului, ceea ce conferă obiectivitate mesajului transmis; direcționarea atenției spre conținutul mesajului, şi nu spre circumstanțele enunțării; caracterul formal al mesajului, identificabil prin semul [+ formal].

În publicistica românească, se pot identifica o serie de verbe *dicendi*, despre care s-ar putea spune că funcționează ca mărci ale acestui stil, având în vedere frecvența lor: ex. *a admite*, *a adăuga*, *a anticipa*, *a arăta*, *a argumenta*, *a clarifica*, *a completa*, *a considera*, *a crede*, *a estima*, *a încheia*, *a nota*, *a observa*, *a releva*, *a relua*, *a remarca*, *a sublinia* etc. Unele verbe marchează anumite momente în desfăşurarea enunțării: începutul acesteia (*a începe*), continuarea mesajului (*a adăuga*, *a continua*, *a completa*, *a urma*), încheierea mesajului (*a încheia*, *a conchide*, *a concluziona*); altele desemnează: completarea unui mesaj (*a adăuga*, *a completa*); repetarea unei idei exprimate anterior (*a relua*); evaluarea, sublinierea unui segment din mesaj (*a accentua*, *a arăta*, *a comenta*, *a confirma*, *a detalia*, *a indica*, *a evidenția*, *a nota*, *a reconfirma*, *a releva*, *a reliefa*, *a puncta*, *a semnala*, *a specifica*, *a sublinia*); exprimarea opiniei (*a aprecia*, *a considera*, *a crede*, *a opina*), raportarea la un eveniment din viitor (*a anticipa*) etc.

4.2.2. Verbele asimilate, prin transfer metaforic, clasei verbelor de declarație, sunt specifice registrului popular al limbii şi creează efecte stilistice:

Aşa e – ***se agită*** *Momun – nici nu m-am gândit.* (Cinghiz Aitmatov, *Vaporul alb*: http://www.scribd.com/doc/99099/Cinghiz-Aitmatov-Vaporul-alb

[20] V. DLR, s.v. *face*, sens VIII.
[21] V. Bălăşoiu 2004: 204.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

Să-mi ***cânte*** *lumea câte vrea / Mi-e dragă una, şi-i a mea* (Coşbuc, v. DA, s.v. *cânta*: „a spune cuiva, a-i toca, a-i îndruga mereu (fără folos) acelaşi lucru", cf. ar. *cântu*[22])

Dar promiți că n-o să-l bați?, ***clipi*** *des Silvia.* (http://www.mirelasova.over-blog.com/article-21391126.html)

Fost-a mare cumpăt creştinilor... ***s-a dezumflat*** *crâşmarul, clătinându-şi fruntea pleşuvă...* (Mihail Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*)

„Păi", ***a gâfâit*** *Nyani cu efortul acelora care trebuie să vorbească cu capul atârnând în jos: „Nimeni din toată jungla nu se caţără ca mine.* [...]*".* (http://www.theophilos.3x.ro/Biblioteca/Povestiri/Zidul%20cel%20mare.html)

Prezența magistrului nu te edifică teoretic, sistematic, ci îți oferă un mod moral de interpretare, ***se înfierbântă*** *Bogdan.* (http://atelier.liternet.ro/articol/178/Iulian-Doroftei/In-care-Hector-renunta-la-nemasuratul-lui-orgoliu-poetic.html)

Şi dumneata, Balmuş? Ce-ați păţit azi? ***se minună*** *profesorul, consultându-şi ceasul.* (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*, vol. 2)

Tu nu înțelegi implicațiile? ***se miră*** *Nidal. Alea erau rezervele noastre, explică el* [...] (http://www.poezie.ro/index.php/prose/130295/Cercurile_Tintei_)

Cum să nu fie bine! ***râse*** *Elena.* (Hortensia Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach*)

Că mulți mi-ai dat, îi ***rânji*** *bătrâna.* (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

După Newton, ***îşi reveni*** *studentul, forța reprezintă o acțiune care intenționează să modifice starea corpului.* (http://www.eltauniversitate.ro/Ro/genii/clausius.htm)

Cine a mai văzut biserică fără cruce?", ***s-a supărat*** *preotul.* („Gândul", 5 mai 2008, p. 4)

Hî! ***zâmbi*** *Dănuț condescendent.* (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*, vol. 2)

În continuare, vom analiza succint valorile semantice ale unor verbe contextual *dicendi*[23]: *arunca*, *behăi*, *bufni*, *cârâi* (intranz.), *chițăi*, *ciripi*, *clăpăi*, *clefăi*, *cloncăni*/*cloncăi*, *cotcodăci*, *croncăni*, *debita*, *decreta*, (*se*) *descărca*, *descoase*, *exploda*, *gargarisi*, *gâgâi*, *gânguri*, *grohăi*, *guița*, *hârâi* (intranz.), *izbucni*[24], *îndruga*, *lătra*, *măcă*(*n*)*i*, *mârâi*, *mecăi*, *miorlăi* (*se miorlăi*), *molfăi*, *mormăi*, *mugi*, *necheza*[25], *orăcăi*, *pisa*, *pisălogi*, *pufni*[26], *rage*, *răbufni*, *răsufla*,

[22] DDA, s.v. *cântu*: *mi doare caplu di câte Ii-****cântaşi*** = mă doare capul de câte mi-ai îndrugat.

[23] Lista nu este exhaustivă şi cuprinde în principal termeni înregistrați în DEX.

[24] Cu toate că sensul *dicendi* nu reiese clar din definiția lexicografică: Intranz. 1. A se manifesta brusc şi cu putere; a se arăta deodată; *p. ext.* a țâşni. 2. (Despre sunete, vorbe etc.; la pers. 3) A se porni deodată şi cu intensitate, a se auzi deodată (DEX), verbul *a izbucni* este folosit frecvent în poziție finală față de un enunț citat şi este sinonim cu *a exploda*.

[25] Deşi sensul din DEX nu include semul [+ enunțare orală]: „(Despre oameni; ir. sau depr). A râde într-un fel asemănător cu nechezatul", verbul este folosit şi cu sens declarativ în contexte figurate: *Heil, camarazi!* ***necheză*** *el.* (Sven Hassel, *Camarazi de front*: e-books.weblog.ro).

[26] Deşi sensul declarativ nu este consemnat în definiția lexicografică a verbului, se remarcă utilizarea frecventă a verbului cu valoare *dicendi*, în poziție finală, după un enunț în discurs direct (*Iar dumneata...* ***pufni*** *el iritat.* – bocancul-literar.ro).

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

repezi (pe cineva), *reteza*, *sări*[27], *sâsâi*[28], (*se*) *scăpa*[29], *scânci*[30], *scheuna*, *scrâşni*, (*se*) *slobozi* (*către*)[31], *susura*[32], *şfichiui*, *şuiera*, *tăia*, *trăsni*, *trâmbița*, *trânti*[33], *tuna.*

În categoria verbelor contextual *dicendi*, se pot distinge mai multe subcategorii, dintre care amintim: verbe derivate de la onomatopee care redau sunete specifice lumii animale (animale: *lătra*, *mieuna*, *miorlăi* etc.; păsări: *ciripi*, *cotcodăci* etc.); verbe derivate de la baze onomatopeice, care redau sunete produse de obiecte (de ex., *clăpăi*); verbe figurate catacretice (derivate de la nume de unelte populare, de ex., *îndruga* (< *drugă*), *melița* (< *meliță*), *pisălogi* < *pisălog*, *şfichiui* < *şfichi*, sau de instrumente muzicale: *trâmbița*); verbe care fac referire la sunete explozive sau la mişcări bruşte, violente: *arunca*, *exploda*, *izbucni*, *reteza*, *sări*, *şuiera*, *trânti*; sunete produse prin lovire: *bufni*, *răbufni*; verbe care pornesc de la asemănarea cu sunete de intensitate scăzută din natură (*susura*) sau sunete puternice, produse de fenomene naturale (*trăsni*, *tuna*); verbe care şi-au dezvoltat în anumite contexte sens *dicendi* figurat: *decreta*, (*se*) *descărca*, *descoase*, *pisa*, *scăpa*, *scrâşni*, *slobozi* etc.

Verbele contextual *dicendi* se caracterizează prin eterogenitate şi expresivitate, cuprinzând verbe variate atât sub aspect semantic, cât şi din punctul de vedere al sensului primar, de la care s-au dezvoltat sensuri figurate. Astfel, ele pot desemna:

---

[27] În DEX, din multitudinea de sensuri ale verbului *a sări*, se specifică şi următorul: „A interveni brusc (şi neaşteptat) într-o discuție; a intra (brusc) în vorbă”.

[28] „A vorbi defectuos pronunțând „s” în loc de „ş” sau deformând unele sunete; a vorbi peltic” (DEX).

[29] În DEX este înregistrat următorul sens: [...] 4. Refl. A spune sau a face ceva fără voie, din greşeală.

[30] [...] 9–10 vir. A vorbi cu glas scăzut, întretăiat, abia perceptibil (şi plângător) (DLR, s.v.). Sensul acesta nu este înregistrat în DEX.

[31] Iată un context din presă, cu discurs direct: ***A slobozit*** *apoi ironic către presă: [...]* („Adevărul”, 27.08.2004, p. 13, apud Cătănescu 2006: 84).

[32] (Intranz.) (Despre ape curgătoare, frunze; *p. ext*. despre adierea vântului etc.) A produce un zgomot lin, uşor, monoton şi continuu; a murmura (DEX). Cu toate că sensul declarativ nu este specificat în definiția lexicografică, verbul este folosit în contexte figurate, cu sensul „a murmura”, şi citează în stil direct, în poziție finală: *Minunat, domnule,* ***susură*** *el. Minunat.* (Dashiell Hammett – *Şoimul maltez*: www.scribd.com).

[33] Un sinonim al acestuia este *a arunca*, care exprimă mişcarea rapidă, folosit uneori cu valoare declarativă, ca în exemplul: *Ce facem cu fonciirea!* ***aruncă*** *Moromete deodată grăbit...* (Marin Preda, *Morometii*, vol. I, în format electronic: http://www.scribd.com/doc/976176/Marin-Preda-Morometii-Volumul-I). Acest sens nu este însă consemnat în dicționare. Şi în aromână este folosit cu sau fără complinire, de ex. *zborlu* ‘cuvânt, vorbă’: *aruc zborlu* (sursa: vorbitor nativ de aromână, Manuela Nevaci, cf. Nevaci 2006: 217); în aromână, verbul prezintă şi sensurile „a insista”, „a ghici” (DDA).

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

a) Raporturi comunicative:

Raportarea Emiţătorului la Receptor:

– atitudinea (negativă): *repezi*, *şfichiui*

Raportarea Emiţătorului la discurs:

– atitudinea faţă de discursul propriu:

– confesiunea: *ciripi*[34], *descărca* (refl.), *a răsufla*

– fermitatea: *decreta*

b) Particularităţi ale actului de emitere:

● neclaritatea enunţării: *clefăi*, *gargarisi*, *gâgâi*, *gânguri*, *hârâi*, *îndruga*, *molfăi*, *mormăi*

● (diz)armonia acustică: [+ Eufonic]: *ciripi*[35]; [– Eufonic]: *behăi*, *cârâi*, *cotcodăci*, *croncăni*, *grohăi*, *hârâi*, *măcă*(*n*)*i*, *mecă*(*n*)*i*; stridenţă: *cârâi*, *chiţăi*

● rapiditatea enunţării: *clăpăi*, *clefăi*, *debita*

● intensitate – scăzută: *susura*

– ridicată: *exploda*, *izbucni*, *mugi*, *rage*, *trăsni*, *tuna*

● afect: nemulţumire (*răbufni*), supărare (*bufni*, *mârâi*), furie (*exploda*, *izbucni*, *lătra*, *mugi*, *rage*, *şuiera*, *tuna*), ură, mânie (*scrâşni*), tristeţe (*scânci*, *miorlăi*, *orăcăi*, *scheuna*)

c) Forme discursive:

● emiterea unui mesaj: *arunca*, *slobozi*

● emiterea involuntară a unui mesaj: (*se*) *scăpa*

d) Organizarea discursivă:

● intervenţia în discursul interlocutorului: *reteza*, *sări*[36], *tăia*

● intervenţii repetate, insistente ale Emiţătorului: *descoase*[37], *pisa*, *pisălogi*

4.2.2.1. Este interesant de remarcat faptul că verbele derivate de la onomatopee care redau sunete specifice anumitor animale sau păsări au, de regulă, utilizare peiorativă. De asemenea, merită subliniat faptul că verbele onomatopeice derivate de la sunetele animalelor oferă cu precădere informaţii despre modul articulării (inflexiune, afect care însoţeşte actul enunţării etc.), în timp ce verbele derivate de la sunete specifice păsărilor pun accent pe trăsătura [+ Fatic], făcând referire la enunţarea fără conţinut informaţional, şi pe emiterea de sunete marcate prin semul [– Eufonic]. Verbele derivate de la sunete specifice animalelor exprimă îndeosebi starea afectivă a locutorului (în majoritatea cazurilor, negativă); nu sunt excluse însă din rândul acestora nici verbele care exprimă trăsătura [– Eufonic]: *grohăi, necheza*.

Utilizarea aproape exclusiv peiorativă a acestora atestă o mare productivitate expresivă a limbii române, în special în ceea ce priveşte latura negativă a activităţii comunicative (neclaritatea, lipsa de informaţie: „flecăreala”, furia, lipsa de eufonie etc.).

[34] A vorbi, a spune ceva; a face destăinuiri, a divulga ceva (DEX).

[35] Avem în vedere sensul: Fig. (Despre femei) A vorbi cu voce subţire şi melodioasă (DEX).

[36] DEX: „A interveni brusc (şi neaşteptat) într-o discuţie; a intra (brusc) în vorbă”.

[37] *A descoase* poate marca un enunţ interogativ în enunţul citat.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

5. CONCLUZII

Din prezentarea verbelor *dicendi* secundare din latină şi română, se poate observa că mecanismul de apariţie a acestora este asemănător în cele două limbi. Pe de o parte, sensul general al unor verbe favorizează, contextual, asimilarea semantică a acestora în sfera verbelor *dicendi* (lat. *dare*, *facere* – rom. *a da*, *a face*). Pe de altă parte, numeroase verbe aparţinând altor clase semantice (în special, verbe de gândire, de voinţă şi verbe psihologice) pot fi utilizate ca verbe *dicendi*. Un inventar exhaustiv al verbelor care admit astfel de utilizări este aproape imposibil de realizat, având în vedere că pot deveni *dicendi* secundare verbe din clase semantice foarte diferite (ex. *a râde*, *a rânji*) atunci când exprimă acţiuni care se desfăşoară simultan cu emiterea unei replici, fenomen care presupune comprimarea unei construcţii şi transferul de sens asupra unui singur verb.

Un verb ca *exponere*, „a expune, a pune la vedere" (sens de bază), „a prezenta oral (sau în scris)" (sens secundar), a fost moştenit în română (*a spune*[38]), care ocupă un loc central în grupa verbelor de comunicare româneşti, alături de *a zice*.

Atât în latină, cât şi în română, sunt atrase în câmpul verbelor de comunicare orală verbe de mişcare orientată (lat. *iacĕre*, *iactare* – rom. *a arunca*, *a trânti*), verbe care indică exteriorizarea de orice fel (lat. *exponere* – rom. *slobozi*), verbe care redau sunete specifice animalelor sau păsărilor (lat. *latrare* – rom. *a lătra*), sunete din natură (lat. *susurrare*, *tonare* – rom. *a susura*, *a tuna*), diverse zgomote (lat. *crepare*, *increpare* – rom. *a bufni*, *a hârâi*) etc. Această utilizare a verbelor este întâlnită şi în aromână: ex. *arucu zborlu*, *cântu* „a îndruga".

Astfel de verbe sunt foarte expresive şi oferă informaţii diverse despre actul enunţării: intensitate (ridicată sau scăzută), claritate/neclaritate, lipsă de eufonie, afect, durată, atitudine, comunicare fatică (lipsită de importanţă), evaluare (pozitivă sau negativă) etc. Fiecare limbă şi-a selectat anumite verbe pentru a funcţiona ca *dicendi* secundare, de exemplu, verbe asociate anumitor animale sau păsări (în latină, sunetele emise de păsări nu au constituit o sursă de analogie cu activitatea de enunţare, spre deosebire de română), anumite zgomote (româna are o serie bogată de verbe care desemnează producerea de zgomote/sunete) etc.

Multe verbe *dicendi* secundare au rol evaluativ, reflectând punctul de vedere al emiţătorului raportor; astfel verbele derivate de la onomatopee care redau sunete specifice animalelor sau păsărilor sunt utilizate, de cele mai multe ori, peiorativ (ex. lat. *balare*/*belare*, *latrare*, *mugire* – rom. *a behăi*, *a lătra*, *a mugi*).

Analiza verbelor *dicendi* secundare din latină şi din română evidenţiază caracterul eterogen şi permisiv al clasei generale a verbelor *dicendi* şi nevoia vorbitorilor de a-şi îmbogăţi mijloacele de exprimare, cu sensuri şi cuvinte noi, uneori, surprinzătoare, pentru a face comunicarea cât mai expresivă.

[38] În limba veche, prezenta sensul etimologic, „a arăta, a înfăţişa", păstrat şi în aromână.

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

BIBLIOGRAFIE

I. Studii

Bălăşoiu 2004 = Cezar Bălăşoiu, *Discursul raportat în textele dialectale româneşti*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Cazacu 1950 = Boris Cazacu, *Despre înţelesul unor verbe „sentiendi”*, în „Studii şi cercetări lingvistice” 2, p. 257–267.

Coulmas 1986 = Florian Coulmas (ed.), *Direct and Indirect Speech*, Berlin – New York – Amsterdam, Mouton de Gruyter.

Cucuiat 2009 = Marius-Ciprian Cucuiat, *Declarative Verbs and Reported Discourse*, în „Studii şi cercetări în onomastică şi lexicologie” (SCOL), anul I, 1–2, p. 117 şi urm.

Cvasnîi Cătănescu 2006 = Maria Cvasnîi Cătănescu, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Fónagy 1986 = I. Fónagy, *Reported Speech in French and Hungarian*, în Coulmas 1986, p. 255–308.

GALR 2005 = Valeria Guţu Romalo (coord.), *Gramatica limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

ILR II 1969 = I. Coteanu (coord.), *Istoria limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, vol. II.

Ionescu Ruxăndoiu şi Roibu 2011 = Liliana Ionescu Ruxăndoiu, Melania Roibu (coord.), *Limbaj şi discurs. Cercetări teoretice şi aplicative*, Proiectul POSDRU/881.5/S/63319 EDUCATI 2, Şcoala Doctorală a Facultăţii de Litere, Secţia Lingvistică şi Comunicare, Iaşi, Editura Pim.

Monville-Burston 1993 = M. Monville-Burston, *Les **verba dicendi** dans la presse d'information*, în „Langue française” 98, p. 48–66.

Nevaci 2006 = Manuela Nevaci, *Verbul în aromână. Structură şi valori*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Sava 2011a = C. Sava, *Mărci ale evidenţialităţii în limba română veche. Un caz special: prezumtivul introdus prin **să**/**cum să***, în Ionescu Ruxăndoiu şi Roibu 2011, p. 337–353.

Sava 2011b = C. Sava, *Conjuncţii specifice discursului raportat (DR) la Constantin Cantacuzino*, în Ionescu Ruxăndoiu şi Roibu 2011, p. 390–402.

Teleagă 1996–1997 = Maria Teleagă, *Observaţii asupra unei clase de „verba dicendi” din engleză şi română*, în „Analele Universităţii din Timişoara”. Seria Ştiinţe Filologice, XXXIV–XXXV, p. 93–99.

II. Dicţionare

DA/DLR = *Dicţionarul limbii române*, Bucureşti, 1913–1948; seria a doua, sub conducerea lui Iorgu Iordan, Al. Graur şi I. Coteanu, 1965 şi urm.

DDA = Papahagi, Tache, *Dicţionarul dialectului aromân (general şi etimologic)*, ediţia a doua, Bucureşti, Editura Academiei, 1974.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.

Georges-Calonghi = Ferruccio Calonghi, *Dizionario della lingua latina*, vol. I: *Dizionario latino-italiano*, 3ª edizione, interamente rifusa ed

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)

aggiornata del dizionario Georges-Calonghi, 6[a] tiratura, Torino, Rosenberg & Sellier, 1962.
Lewis & Short = *A Latin Dictionary, founded on Andrews' Edition of Freund's Latin Dictionary revised, enlarged, and in great part rewritten by Charlton T. Lewis and Charles Short*, Oxford: Clarendon Press, 1966.
OLD = *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, 1968.

SECONDARY VERBS OF SAYING IN LATIN AND ROMANIAN

ABSTRACT

The present paper is an analysis of secondary verbs of saying in Latin and in Romanian. The main goal was to identify the semantic mechanism that permits verbs to function as *verba dicendi* in both languages. We consider *verba dicendi* to be those verbs designating oral utterance. The class of verbs of saying is very heterogeneous and permissive, allowing verbs from other semantic classes to express, in some contexts, the action of speaking (e.g. Lat. *iactare* – Rom. *a arunca* 'to throw'). It is interesting to point out that this kind of verbs are very expressive and have metaphorical value. They are specific to spoken language and reveal the evaluative point of view of the Speaker regarding the utterance performed by another speaker (e.g. Lat. *latrare* – Rom. *a lătra* 'to bark'), which is mostly pejorative. The information carried by these verbs is diverse, regarding different aspects of the uttering act: emotion during the uttering process, intensity, clarity of the message delivered or the lack of it, rapidity, pleasant or unpleasant sounds, etc. The usual verbs that can become secondary verbs of saying are thos that express animal sounds or sounds produced by natural phenomena (e.g. Lat. *tonare* – Rom. *a tuna* 'to thunder'), or by different objects (e.g. Lat. *crepare* 'to creak' – Rom. *a bufni* 'to bang').

Institutul de Lingvistică
„Iorgu Iordan − Al. Rosetti", Bucureşti

BDD-A15326 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:51 UTC)